HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורב אשי אמר (א) משום דהוי ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל: רבי יהודה פוטר במים: מים אין מלח לא [א] והא תניא ר' יהודה אומר (ב) מים ומלח בטלין בין בעיסה בין בקדרה לא קשיא הא (ג) במלח סדומית הא במלח אסתרוקנית והתניא ר' יהודה אומר (ד) מים ומלח בטלין בעיסה ואין בטלין בקדרה מפני רוטבה לא קשיא הא בעבה הא ברכה: **מתני'** (א) הגחלת כרגלי הבעלים ושלהבת בכל מקום (ב) גחלת של הקדש מועלין בה ושלהבת לא נהנין ולא מועלין (ה) המוציא גחלת לרה"ר חייב ושלהבת פטור: **גמ'** ת"ר (ו) חמשה דברים נאמרו בגחלת הגחלת כרגלי הבעלים ושלהבת בכל מקום גחלת של הקדש מועלין בה ושלהבת לא נהנין ולא מועלין (ג) גחלת של ע"ז אסורה ושלהבת מותרת המוציא גחלת לרשות הרבים חייב ושלהבת פטור (ד) המודר הנאה מחבירו אסור בגחלתו ומותר בשלהבתו מאי שנא שלהבת ע"ז דשריא ומאי שנא דהקדש דאסירא ע"ז דמאיסה ובדילי אינשי מינה לא גזרו בה רבנן הקדש דלא מאיס ולא בדילי אינשי מיניה גזרו ביה רבנן: (ה) המוציא גחלת לרשות הרבים חייב ושלהבת פטור: והא תניא (ז) המוציא שלהבת כל שהוא חייב אמר רב ששת כגון שהוציאו בקיסם ותיפוק ליה משום קיסם בדלית ליה שעורא דתנן (ח) (ו) המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה אביי אמר כגון דשייפיה מנא משחא ואתלי ביה נורא ותיפוק ליה משום מנא בחספא ותיפוק ליה משום חספא בדלית ליה שעורא (ט) דתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו דברי ר' יהודה אלא הא דתנן המוציא שלהבת פטור היכי משכחת לה כגון דאדייה אדויי לרה"ר: **מתני'** (י) בור של יחיד כרגלי היחיד ושל אנשי אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא: **גמ'** רמי ליה רבא לרב נחמן תנן בור של יחיד כרגלי היחיד ורמינהו (כ) (ח) נהרות המושכין ומעינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם אמר (ל) (רבא) הכא במאי עסקינן (מ) במכונסין ואתמר נמי א"ר חייא בר אבין אמר שמואל במכונסין: ושל עולי בבל כרגלי הממלא: אתמר מילא ונתן לחבירו רב נחמן אמר כרגלי מי שנתמלאו לו רב ששת אמר (ט) כרגלי הממלא במאי קא מיפלגי מר סבר בירא דהפקרא הוא ומר סבר בירא דשותפי הוא איתיביה רבא לרב נחמן (י) הריני עליך חרם המודר אסור

הרי

שיש לו מתירין. למחר יוליכוה או היום יאכלוה כאן: **סדומית.** דקה היא מאד ובטלה. ותדע שהסדומית דקה היא דאמרינן (חולין דף קה:) מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים אלמא דקה היא מאד ונדבקת ביד ואינה ניכרת: **ואין בטלין המים בקדרה מפני רוטבה.** הניכר לעינים ומתניתין פוטר במים תנן לא שנא עיסה ולא שנא קדרה דמתניתין בתרתי איירי מדקתני תבלין דהיינו לקדרה: **עבה.** תבשיל עבה שאין רוטבו ניכר והוי כעיסה: **מתני' ושלהבת.** כגון הדליק נר בשלהבת חברו אינו מעכב באיסור תחומין: **מועלין בה.** הנהנה ממנה מביא אשם: **ושלהבת לא נהנין.** לכתחלה מדרבנן ואם נהנין לא מועלין אין חייבין קרבן מעילה דלית ביה ממשא: **המוציא שלהבת פטור.** מפרש בגמרא: **גמ' גחלת של ע"ז.** שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם (דברים יג) אסור בגחלתו ומותר בשלהבתו: **מאי שנא של ע"ז דשרי.** לגמרי דאפילו מדרבנן לא גזור בה דקתני מותרת ובשל הקדש קתני לא נהנין: **הקדש לא מאיס ולא בדילי אינשי מיניה.** כולי האי כע"ז דבדילתא דהקדש לאו משום מאיסותא אלא משום אסורא והני דבעלמא (ס) אמרינן לגבי חולין בדילי אינשי מהקדש אבל לגבי ע"ז לאו בדילותא היא: **כל שהוא.** בלא שיעור: **הא דתני חייב כשהוציאו בקיסם.** דכיון דיש לו דבר להדבק בו חשובה היא בכל שהוא. ומתניתין דקתני פטור כדאוקימנא לקמן בדאדייה אדויי שהיתה דולקת ברשות היחיד סמוך לרשות הרבים ונפח בידו ונתק שלהבת והפריחה לרשות הרבים: **ותיפוק ליה משום קיסם.** אמאי תני המוציא שלהבת כל שהוא חייב בלאו שלהבת נמי חייב משום קיסם: **בדלית בה שיעורא.** להוצאת שבת: **ביצה קלה.** שהיא קלה לבשל מכל הביצים ושיערו חכמים זו ביצת תרנגולת: **אביי אמר הא דתני חייב כגון דשייפיה למנא משחא כו'.** ומשום דיש לה דבר להאחז בו היא חשובה אבל בקיסם לא סבירא ליה לאביי משום דמועט הוא וממהר לכבות. אי נמי רבותא אשמעינן אביי ואפי' בחספא בעלמא נמי שאינה נאחזת כל כך חשיבא הוצאה: **חרס.** לענין הוצאת שבת: **כדי ליתן בין פלים לחבירו.** פלים כמו פלימי פתחים (סוכה דף יח.) ופלימי חלונות (ב"ב דף יב.) הקבועים בחומה והן של עץ וסודרין אותם למטה ולמעלה ומשתי רוחות ופעמים שהן קצרין ברוחב ומושיבין שנים זה בצד זה וצריך להושיבן בשוה שלא יהא זה נמוך מזה ולא יהו עקומים וכשהאחד נוטה נותן לתחתיו חרס או אבן להשוותו או בשאין די ברוחב שניהם מבדילן זה מזה מעט ונותן חרסים דקים ביניהם: **אלא הא דתנן.** מתני' פטור היכי משכחת לה: ומשני **דאדייה אדויי.** כמו וידו אבן בי (איכה ג): **מתני' כרגלי היחיד.** אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור: **כרגלי אותה העיר.** אלפים לכל רוח חוץ לעבורי': **ושל עולי בבל.** העשויין לעוברי דרכים באמצע הדרך ועשאום בני הגולה לשתות בעלותם: **כרגלי הממלא.** מפני שהוא הפקר והפקר נקנה בהגבהה ואם בא אחד ושאל לו מימיו אינו מוליכן אלא כרגליו ולית ליה דרבי יוחנן דאמר חפצי הפקר קונים שביתה לעצמן במקומן. וכ"ת א"כ הוה ליה למימר הרי הן כרגלי כל אדם ואמאי קתני כרגלי הממלא קסבר יש ברירה להחמיר ואמרינן הוברר דמאתמול נמי הוברר דלהאי גברא חזו וברשותיה קיימי ובעירובין (דף מה:) נמי דלא כרבי יוחנן בן נורי מתוקמא: **גמ' נהרות המושכין.** היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן: **ומעיינות הנובעין.** ואין יוצאין מגומות נביעותן לימשך הלאה: **הרי הן כרגלי כל אדם.** אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא אלא כל אדם מוליכן ברגליו דכל מידי דנייד לית ליה שביתה והכי מפרש' בעירובין בפרק מי שהוציאוהו (ע): **מילא ונתן לחברו.** וכגון שמילא לצורך חבירו דאי מלאו לעצמו הא תנן בהדיא כרגלי הממלא: **כרגלי מי שנתמלאו לו.** דנעשה זה שלוחו וקנה לו: **רב ששת סבר בירא דהפקרא הוא.** והמגביה מציאה לחברו לא קנה חברו כדאמרינן בבבא מציעא בשנים אוחזין (דף י.) דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים אלא המגביה קנה. ורב נחמן סבר בירא דשותפי הוא לא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפין בו וכשאמר זה לחבירו למלאות לו מחלקו והלך בשליחותו נעשה שלוחו ואין זה מגביה מציאה: **המודר אסור.** מי שהוטל עליו הנדר אסור ליהנות מזה שנדר הנדר דה"ק ממוני עליך הקדש:

הרי

משום דהוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין וכו'. ואם תאמר והא [פריסית] לעיל דלא שייך דבר שיש לו מתירין אלא במין במינו (א) וי"ל דאין הכי נמי דלא אמרינן ליה אלא במין במינו והכא גבי תחומין שאני דחמירי כאילו הוי מין במינו בעלמא כיון דממונא הוא ועי"ל דכיון דהעיסה אינה נלושה אלא ע"י המים והקדרה נתקנה בשביל התבלין אם כן כשערב זה בזה הוי כאילו מין אחד: **הקדש** דלא בדילי אינשי גזרו רבנן. וקשה דבפ"ק דפסחים (דף ו.) קאמר אם של הקדש הוא (ב) אין צריך לכסותו מפני שבדלים ממנו אלמא משמע דהקדש בדילי מיניה וי"ל (ג) דאין הכי נמי דלגבי חולין בדלין ממנו אבל לגבי ע"ז לא בדילי מיניה: **ותיפוק** ליה משום מנא. וא"ת (ד) ולבטיל מנא אגב שלהבת דהכי אמר בשבת פרק המצניע (דף צג:) פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי דהוי הכלי בטל אגב האוכלין וי"ל דשאני הכא דליכא חשיבותא בשלהבת לבטל הכלי לגבה דלית בה ממש:

והתנן

א) לעיל ג: [יבמות פב. ב"מ נג.], ב) ר' יהודה פוטר בין במים בין במלח לא קשיא כצ"ל רש"ל, ג) [שבות קשה ולכן מלח לא בטל אבל מלח אסתרוקנית שהוא רפה בטלה. ערוך ערך בן], ד) עירובין נו:, ה) ירושלמי ור"ף ורא"ש ל"ג בבא זו דהמוציא וכו' [תוספתא פ"ד] [ושם חשיב בהדי הנך מברכין על שלהבת ואין מברכין על בגחלת ע"ש], ו) [ברכות נג.], ז) [תוספתא פ"י], ח) שבת פט., ט) שם פב. ב"ב כ:, י) עירובין מה., כ) שם מו. מח. שבת קכא. [תוספתא פ"י], ל) [נ"ל רבה], מ) [פי' שאין נובעים], נ) נדרים מ. מ"ג, ס) [פסחים ו.], ע) [דף מו.].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה משום וכו' וא"ת. עיין בר"ש פ"ו מ"ג דשביעית:

מוסף רש"י

וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל. ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטל, דכתיב אחרי רבים להטות, אחמור רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול (לעיל ג.). **כדי לבשל ביצה קלה.** כבר מפורש (שבת פט:) שזו ביצת תרנגולת שהיא קלה לבשל, ולא בשיעור כל ביצה שיערו כגרוגרת מביצה קלה (שבת פט.). **חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו.** כשמסדרין פלימין ועמודים וקורות ועושין סולם של קורות על האדך ויש חלל בין זה לזה, סומכן ממתחיו שלא יתפרקו (שם פב.) או: פלימי חלונות שבכותל מרחיקין זה מזה ברוחב החלון ליכנס האורה בין כל אחד ואחד ונותן חרסים למטה ולמעלה חרס רחב בין זה לזה וטח בטיט והסתים עם זה והוי שם כאבן (ב"ב ב:). **בור של יחיד כרגלי היחיד.** בעל הבור, ואם לקח מהם אדם אחר אין יכול להוליכן אלא למקום שבעל הבור יכול להוליכו, ואם עירב הוא למזרח אין יכול זה להוליכן חוץ לעיר כל שכן מערב אפילו פסיעה אחת (עירובין מה:). **נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם.** משום דמידי דנייד הוא ולא קני שביתה, ואע"פ שבא מחוץ לתחום, כל אדם מוליכין אותו כל כיון דנייד לא קנו שביתה ואפילו הן של יחיד אינן כרגליו (עירובין מו.). **הריני עליך חרם.** נכסי יהיו עליך חרם, המודר אסור. אבל המדיר מותר (נדרים מז:).

מב א מיי' פ"ה מהל' יו"ט הלכה טז טוש"ע א"ח סימן שצז סעיף יג:
מג ב מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יג:
מד ג מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הל' י טוש"ע יו"ד סימן קמב סעיף א:
מה ד מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רכא סעיף יג:
מו ה מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ה:
מז ו מיי' שם הלכה ד:
מח ז מיי' פ"ה מהלכות יו"ט הל' יד טוש"ע א"ח סי' שצז סעיף יד:
מט ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף טו:
נ ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:
נא י מיי' פ"ה מהלכות נדרים הלכה א סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכד סעיף א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמרא והא תניא ר' יהודה אומר מים ומלח בטלים בין בעיסה בין בקדרה. נ"ל ר"י פוטר בין במים ובין במלח כך גרסת מהרש"ל וזו היתה גרסת רש"י בד"ה ואין בטלין וכו'. ודו"ק:

מוסף תוספות

א. וכן אמרו בירושלמי מפורש (שביעית פרק ו הלכה ג), ואם כן מים ומלח למה אינן בטלים לגבי עיסה. רשב"א.
ב. המוציא חמץ של הקדש בפסח. תר"פ.
ג. דמכל מקום לא בדילי כל כך כמו בעבודה זרה. שם.
ד. והא במנא נמי הוה מצי לשנויי לה וכשאין צריך לכלי. רשב"א.

רבינו חננאל

רב אשי אמר זו העיסה מחר מותרת והויא לה דבר שיש לו מתירין ולא בטיל אפילו באלף. **ר' יהודה פוטר במים מפני** שאין בהן ממש. כלומר נבלעין הן. ואקשינן לר' יהודה מלח לא בטיל, והתניא ר' יהודה אומר מים ומלח בטילין בין בעיסה בין בקדירה. **ופרקינן** לא קשיא מתניתין במלח סדומית שאינו נימוח במים אלא עד שישחק, ברייתא במלח איסתרוקנית. **והתני ר' יהודה אומר מים ומלח בטילין בעיסה ואין בטילין בקדרה מפני רוטבה.** כלומר בעיסה נבלעו ואינן ניכרין ולפיכך בטלו. וברוטב הנה המים ניכרין. ופרקינן הא דתניא בטלין בקדרה ברוטב עבה, והא דתניא אין בטלין ברכה. **הגחלת כרגלי הבעלים,** אבל שלהבת כגון המדליק מנר לנר וכיוצא בזה כרגלי כל אדם, כלומר אין בה ממש לקנות שביתה. **ת"ר ה' דברים נאמרו בגחלת,** גחלת כרגלי הבעלים, גחלת של הקדש הנהנין ממנה מועלין בה, וגחלת של ע"ז אסורה, והמוציא גחלת לרה"ר חייב, והמודר הנאה מחבירו אסור בגחלתו, ומותר בשלהבת שלו, כלומר מדליק מנרו וכיוצא בו מותר, והרי הוא כרגלי כל אדם, ואם היא של הקדש לא נהנין ולא מועלין, ואם משל ע"ז היא מותרת. **והמוציא שלהבת לרה"ר,** כגון שנפח בפיו וכיוצא בזה ודחה השלהבת מרשות היחיד לרשות הרבים פטור. וזה פירוש דאדייה אדויי. אבל אם הוציא שלהבת בקיסם שהוא חתיכת עץ, אע"פ דליכא בהאי עץ שיעור כדי לבשל ביצה קלה, או שפא משחא בחספא פחות ממה שראוי לתתו בין פצים לחבירו, או פתילה דולקת וכיוצא באילו חייב, ואינו פטור בשלהבת אלא בזמן דאדייה אדויי כמו שפירשתי למעלה. **[מתני'] בור של יחיד כרגליו.** ורמינהי נהרות המושכין ומעינות הנובעין כרגלי כל אדם, והא סתמא קתני דאפילו [של] יחיד, וקתני כרגלי כל אדם, וא"ל רב נחמן לרבא מתניתין במכונסין, כגון מי גשמים בדותיות וכיוצא בהן. א) הנובעין כרגלי כל אדם. **ושל אנשי העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא.** איתמר מילא מים מבור של עולי בבל ונתנם לחבירו, רב נחמן אומר כרגלי מי שנתמלאו לו, קסבר בירא דשותפי נינהו, ומחלקו נתן לו. ורב ששת אמר כרגלי הממלא, קסבר בירא דהפקירא הוא והממלא הוא הזוכה בהן. **איתיביה רבא לרב נחמן** מיהא דתנן בנדרים פרק השותפין שנדרו הנאה זה מזה, אמר ראובן לשמעון הריני עליך חרם שמעון המודר אסור, אם א"ל

א) נ"ל אבל מים הנובעין כו'.